

tedâris, Şerhu mes'eleli's-ş-ş'ira). Çağmî-nî'nin *el-Mülahhas fi'l-hey'*e adlı eseri için Kadizâde-i Rûmî'nin kaleme aldığı şerhte temas edilen tedâris konusunu (yeryüzeyindeki büyük dağların ve çukurların dünyanın küreselliğiyle ilgisi) açıklamaya yönelik bir hâşiyedir (Bağdat Mektebetü'l-evkâf el-âmme, nr. 6281-3; Bağdat Kadiriyye Ktp., nr. 1290-2).

BİBLİYOGRAFYA :

Abdurrahman b. Abdullah es-Süveydî, *Târîhu havâdisi Bağdâd ve'l-Başra* (nşr. İmâd Abdüsselâm Raûf), Bağdad 1987, s. 37-46, 68-71, 74-75; ayrıca bk. neşredenin girişi, s. 1-32; a.mlf., *Hadiqatü'z-zevrâ' fi sîreti'l-vüzerâ'* (nşr. İmâd Abdüsselâm Raûf), Bağdad 1981, tür.yer.; Abdullah b. Hüseyin es-Süveydî, *en-Nefhatü'l-miskiyye fi'r-rihleti'l-Mekkiyye* (nşr. İmâd Abdüsselâm Raûf), Ebüzabî 1424/2003, s. 77, 78, 88, 92; Abdülvehhâb Ferâhânî, *Tetimme-i Târîh-i Nâdir Şâh*, Tahran Meclis-i Şûrâ-yi İslâmî Ktp., nr. 9259, s. 21-22; Murâdî, *Silkü'd-düer*, II, 330; Ahlwardt, *Verzeichnis*, VIII, 432, 478; XIX, 550; Brockelmann, *GAL*, II, 342, 418; *Suppl.*, I, 54, 681; II, 501, 508, 595; Mahmûd Şükrî el-Âlûsî, *el-Miskü'l-ezfer* (nşr. Abdullah el-Cübûrî), Bağdad 1348/1930, s. 65-68; *İzâhu'l-meknûn*, I, 400, 458, 622; II, 152, 323, 359, 717; *Hediyetü'l-ârifin*, I, 556; *Kehhâle*, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, II, 96; Abbas el-Azzâvî, *Târîhu'l-edebi'l-Arabî fi'l-İrâk*, Bağdad 1382/1962, II, 42, 130, 154-155, 210, 216-218, 284-285, 288, 292-293; İmâd Abdüsselâm Raûf, *el-Âşârü'l-haşiyye fi'l-Mektebeti'l-Kadiriyye fi Câmî'i's-Şeyh 'Abdilkâdir el-Geylânî bi-Bağdâd*, Bağdad 1974-80, II, 282-283, 429-430; III, 342; IV, 38-39, 86-87, 127, 221-223; Mîhâil Avvâd, *Mahtûâtü'l-Mecma'i'l-ilmîyyi'l-İrâkî*, Bağdad 1401/1981, II, 28-31, 83-85; Zirikî, *el-A'lâm* (Fethullah), III, 314; Abdullah Muhammed el-Habeşî, *Câmî'u's-şürûh ve'l-havâşî*, Ebüzabî 1425/2004, I, 564; II, 962, 1379; III, 1498, 1512, 1804, 1924; Kâzım ed-Düceylî, "es-Süveydiyyûn", *Luğatü'l-Arab*, VI, Bağdad 1912, s. 217-223; a.mlf., "eş-Şeyh 'Abdurrahmân es-Süveydî", a.e., VII (1913), s. 278-280.

HAYRİ KAPLAN

SÜVEYSİ

(السويسي)

Muhammed b. Emîn Sâlih
es-Süveysî et-Tûnisî
(1915-2007)

Tunuslu matematikçi,
İslâm bilim tarihçisi.

21 Şubat 1915'te başşehir Tunus'un 65 km. güneydoğusundaki Nâbil vilâyetine bağlı küçük bir yerleşim yeri olan Dârü-şâ'bân el-Fihri'de doğdu. İlk öğrenimini buradaki medresede, orta ve lise öğrenimini Tunus'ta Sâdıkiyye Medresesi ile Carnot Lisesi'nde tamamladı; bu liseden matematik ve felsefe diploması aldı (1935). Carnot Enstitüsü'ne devam ederek özel matematik bölümünü de bitirdi (1935-

1936). Daha sonra Sorbonne Üniversitesi Bilimler Fakültesi'nde tahsilini sürdürdü (1937-1939); genel fizik, mekanik ve aritmetik alanında yüksek öğrenim diploması aldı. Tunus'ta Sâdıkiyye Medresesi'nde, Endüstri ve Teknik, Carnot ve Sûse liselelerinde ders verdi. Sâdıkiyye Medresesi'nde yöneticilik yaptı (1947-1952). Zeytûne Üniversitesi Rektörü Muhammed Tâhir İbn Âşûr'un talebi üzerine buradaki öğretim müfredatına matematik, fizik, kimya ve tabii ilimlerin de yer almasına ön ayak oldu, bu üniversitede ve Haldûniyye Medresesi'nde söz konusu dersleri kendisi okuttu. Birçok lisede matematik derslerine girdi. Paris'te önce liselerde Arap dili ve edebiyatı derslerini verme (1948), daha sonra bu dersleri yüksek öğretimde okutma diploması aldı (1958). 1969'da Charles Pellat'ın danışmanlığında *La langue des mathématiques en arabe* adlı teziyle doktorasını tamamladı. Tunus'ta Bilimler Fakültesi ve İktisadî Bilimler Fakültesi'nde hocalık yaptı. 1985'te emekliye ayrıldı. 24 Ağustos 2007 tarihinde Tunus'ta vefat etti.

XX. yüzyılda Tunus'ta yetişmiş en ön de gelen İslâm bilim tarihçisi olarak kabul edilen Süveysî genelde bilim tarihi, özelde İslâm dünyasında matematik tarihi ve daha dar anlamda Batı İslâm dünyasının matematik alanındaki katkısı konularında uzmandı. 1945-1947 yıllarında *Mecelletü'l-mebâhişî't-Tûnisîyye*'de yazdığı makalelerde bir taraftan toplumu son ilmi keşiflerden haberdar etmeye, diğer taraftan İslâm bilim mirasının değerini Tunuslu öğrencilere ve genel anlamda genç kuşaklara anlatarak kendilerine güven duymalarını sağlamıştır. Daha sonraki yazılarında şarkiyatçıların, İslâm bilim ve düşüncesinin daha önceki toplumlardan devralındığı ve müslümanların kayda değer bir katkıda bulunmadığı yolundaki görüşlerini eleştirmiş; İslâm âlimlerinin eski kültürlerden intikal eden ilimlere yaptıkları katkıları ve daha önce bilinmeyen

Süveysî

yeni yöntem ve keşifleri kanıtlarıyla ortaya koyarak bu iddiaların asılsızlığını ispatlamaya çalışmıştır.

Katıldığı elliden fazla sempozyum ve toplantıda çoğu İslâm bilim tarihi, Arapça'ya yapılan tercümelemede ilmi terimlerin oluşturulması ve Arapça terminolojide birlik sağlanması gibi konuları ele alan tebliğler için yazılan *el-Mu'cemü'l-muvaḥḥad fi'r-riyâziyyât* adlı sözlük komisyonunda (Cezayir 1972), Arap Birliği Eğitim, Kültür ve Bilim Teşkilâtı (ALECSO) tarafından hazırlanan bilim terimlerine dair sözlüklerin basılmadan önce kontrolünü yapan komisyonda (Kahire 1973) yer almıştır. Ayrıca bir kısmının kurucusu olduğu şu kurumlarda görev yapmıştır: el-Cem'iyyetü'l-âlemiyye li-ihyâi't-türâsi'l-Arabîyyi'l-İslâmî (Tanta), el-Meclisü'd-dâim li'l-Câmiati't-Tûnisîyye, el-Meclisü'l-ilmî li-Beyti'l-hikme (Tunus), el-Mecmau't-Tûnisî li'l-ulûm ve'l-âdâb ve'l-fünûn, Müntede'l-fikri'l-Arabî (Amman), Mecmau'l-lugati'l-Arabîyye (Dımaşk), African Mathematical Union Commission on the History of Mathematics in Africa (AMUCHMA / el-İttihâdü'l-İfrîkî li'r-riyâziyyât, lecnatü târihi'r-riyâziyyât fi İfrîkiyâ / Mabu-tu-Mozambik), La société internationale d'histoire des sciences et de la philosophie arabes (Paris), Centre national de la recherche scientifique (Paris). International Telecommunication Union'da (el-İttihâdü'd-düvelî li'l-ittisâlâtî's-silkiyye ve'l-lâsilkiyye). Arapça'ya tercüme konusunda danışmanlık yapan Süveysî gerçekleştirilen çalışmaların bazı bölümlerini Arapça'ya çevirmiş, kendisine 7 Kasım 1997'de Tunus devlet başkanı tarafından "el-İbdâü's-sekâfî" ödülü verilmiştir.

el-Mecmau't-Tûnisî li'l-ulûm ve'l-âdâb ve'l-fünûn (Beytülhikme) adlı kurum Süveysî ve çalışmaları hakkında Kasım 2005'te düzenlediği sempozyum vesilesiyle onun eserlerinden bazı seçmeleri, dergilerde neşredilen makalelerini ve çeşitli sempozyumlarda sunduğu tebliğlerini *Min A'mâli Muḥammed es-Süveysî* (Tunus 2005), adı geçen sempozyumda sunulan tebliğleri *et-Ta'rib ve ihyâ'ü'l-ulûmi'l-Arabîyye: Fa'âliyyâtü'n-nedveti'l-mühdât ile'l-üstâz ed-duktûr Muḥammed es-Süveysî* (Kartâc 8 Nufembr 2005) (Tunus 2006) ve vefatından sonra 19 Ekim 2007 tarihinde düzenlenen anma toplantısında yapılan konuşmaları da *Fi Zikrâ Muḥammed es-Süveysî* adıyla yayımlanmıştır (Tunus 2008).

Eserleri. Telif. 1. *La langue des mathématiques en arabe*. Süveysî'nin dokto-

ra tezi olup matematik literatüründe yer alan 1942 terimi de içermektedir (Tunus 1968). Eser daha sonra *Luğatü'r-riyâziyyât fi'l-ʿArabiyye* adıyla Arapça olarak da basılmıştır (Tunus 1989). **2.** *Edebü'l-ʿulemâʿ fi nihâyeti'l-ḳarni'r-râbiʿ ve bidâyeti'l-ḳarni'l-ḥâmis el-hicrî*. Kitabın I. cildi Bîrûnî ile Ömer Hayyâm'ın eserlerinin tanıtımı, bunların araştırma yöntemleri ve Arap dilindeki yerleriyle ilgili olup her iki müellifin görüşlerine ışık tutan bazı seçme metinleri de içerir (Tunus 1977, 1982). II. cilt Ebû Bekir er-Râzî, İbnü'l-Heysem ve İbn Sînâ'nın eserleri hakkındadır (Tunus 1979, 1985). Tıp, tabiat, kimya ve fizik gibi bilimlere dair çeşitli uzmanlık alanlarına dair bir araştırma olan eser, aynı zamanda âlimlerin epistemoloji konusunda karşılaştıkları problemler hakkında mâlûmatı da ihtiva eder. **3.** *İntikâlü'l-ʿulûmi'l-ʿArabiyye ve'l-ḥaḳâretü'l-İslâmiyye ile'l-Ġarb* (Tunus 1985). **4.** *el-Medḥal ilâ uşûli'l-ʿilm ʿinde'l-ʿArab* (Tunus 1997). **5.** *Enmâtü'l-ʿumrânî'l-beşeri bi-İfrîkiyye ve Cezîreti'l-Mağrib ḥatte'l-ʿahdi'l-Ḥafşî* (Tunus 2001). **6.** *Feuilles d'automne ou en souvenir des congres et colloques du patrimoine scientifique maghrébo-arabe* (Beyrouth 2001). **7.** *Nemâzic mine't-türâşi'l-ʿilmiyyi'l-ʿArabî*. Süveysî'nin ilimler tarihiyle ilgili on altı makale ve tebliğinden oluşur (Beyrut 2001). **8.** *el-Luğatü'l-ʿArabiyye fî müvâkebeti't-tefkiri'l-ʿilmî ev Min vaḥyi Mecelleti'l-Mebâḥişi't-Tûnisiyye 1944-1948* (Beyrut 2001). Müellifin çeşitli zamanlarda verdiği konferansları, sunduğu tebliğleri ve 1944-1948 yılları arasında *Mecelletü'l-mebâḥişi't-Tûnisiyye*'de yayımlanmış makalelerini ihtiva eder. **9.** *Repères* (Tunus 2004). Bu eserde İbnü'l-Bennâ el-Merrâküşî, Muhammed b. Mûsâ el-Hârizmî, İbnü'l-Hâim ve Bîrûnî yanında Araplar'ın ve Afrikalı bilginlerin bilime katkıları, VIII-XIII. yüzyıllarda Arap âlimlerinin ortaya koyduğu alan ölçü birimleri, Araplar'ın sanat ve teknikleri, Sicilya kültüründe Arap-İslâm varlığı, büyük Türk yüzyılında (XVI-XVII. yüzyıl) medeniyetin bazı tezahürleri, ilk hicrî asırlarda Arap-İslâm bilminde tıp ahlâkı, hümanizm ve diğer bazı konularla ilgili yazılar yer almaktadır. **10.** *Müzevvikât ev füseyfisâʿ şeqâtiyyetün ʿArabiyye mine'l-emsî'l-ḳâbir ile'l-yevmi'l-ʿâbir* (Tunus 2005). **11.** *et-Taʿlîm fi'l-cenâḥi'l-ḡarbi min dâri'l-İslâm ve ḥâşşaten bi-İfrîkiyye mine'l-ḳarni'l-evvel ile'l-ḳarni's-şâmin el-hicriyyeyn* (Tunus 2005). **12.** *el-Fehresâtü'l-ʿArabiyye ev aḥbârü'l-ʿulemâʿ ve müʿelle-*

fâtihim fi'l-iḥtişâsâti'l-mütenevviʿa (Tunus 2005). Modern dönemde Tunus başta olmak üzere Batı İslâm dünyasında matematiğe dair ilk Arapça kitaplar 1947-1952 yıllarında Süveysî tarafından yazılmıştır. Bunlardan *Uşûlü'l-cebr* (1947) liseler ile Câmîu'z-Zeytûne ve şubelerindeki müfredatı ihtiva eder; *Hulâşatü'l-ḥisâb* (I-II, 1948-1949) Câmîu'z-Zeytûne'de lise öğretimi ve *Buğyetü't-tullâb fi fıḳhi'l-ḥisâb* (1952) kız öğretmen okulu için hazırlanmıştır.

Neşir. 1. İbnü'l-Bennâ el-Merrâküşî, *Telḥişi aʿmâli'l-ḥisâb*. Eserin tenkitli metni, açıklaması ve Fransızca çevirisi olup müellifin tamamlayıcı doktora tezidir (Tunus 1969). **2.** İbn Sînâ, *er-Risâletü'l-elvâḥiyye*. Hastalıklar ve bunların tedavisinde kullanılan bitkisel basit ilaçlarla ilgili olup tek yazma nüshasının tenkitli metniyle birlikte İbn Sînâ'nın *el-Ḳânûn'u*, İbnü'l-Ḥaşşâ'nın *Müfidü'l-ʿulûm'u* ve Dâvûd-i Antâkî'nin *et-Tezkire*'sine dayanarak hazırlanan tıp terimlerini ve bunların Fransızca, İngilizce, Latince karşılıklarını içeren bir sözlüktür (Tunus 1972, 1982). **3.** Sibtu'l-Mardîni, *el-Lümʿatü'l-Mârdîniyye fî şerḥi'l-Yâsemîniyye*. Cebir ve matematiğe dair eserin edisyon kritikte birlikte takdim ve açıklamalarla neşridir (Küveyt 1983). **4.** İbn Gâzî el-Miknâsî, *Buğyetü't-tullâb fi şerḥi Münyeti'l-ḥussâb*. Cebir ve matematikle ilgili eserin tenkitli metnidir (Halep 1403/1983). **5.** İbnü'l-Bennâ el-Merrâküşî, *el-Eşḳâlü'l-misâḥiyye (Mecelletü Maʿhedî'l-maḥtûḫâtü'l-ʿArabiyye, XXVIII/2 [Küveyt 1984], s. 491-520; Nemâzic mine't-türâşi'l-ʿilmiyyi'l-ʿArabî, Beyrut 2001, s. 7-35)*. **6.** Muhammed b. Eşref es-Semerḳandî, *Eşḳâlü't-teʿsîs* (Kadızzâde-i Rûmî'nin *Şerḥu Eşḳâlî't-teʿsîs'i* ile birlikte; Tunus 1405/1984). **7.** İbnü'l-Cezzâr el-Kayrevânî, *Zâdü'l-müsâfir ve ḳütü'l-ḥâzır*. Tıbbâ dair olan eserin ilk üç makalesinin tenkitli neşri ve terimlerinin sözlüğüdür (Tunus 1986, Râzî el-Câzî ile birlikte). Süveysî daha sonra üç arkadaşı ile beraber (Cum'a Şeyha, Râzî el-Câzî, Fâruk el-Aselî) eserin tam metnini neşretmiştir (I-II, Tunus 1999). **8.** Kalesâdî, *Keşfü'l-esrâr ʿan ʿilmi'l-ḡubâr* (neşir ve Fransızca'ya tercüme, Tunus 1988). Bunların dışında Süveysî, Seyyid Hüseyin Nasr'ın *Islamic Sciences* adlı eserini Arapça'ya tercüme ederek teknik terimleri açıklamış (*el-ʿUlûm fi'l-İslâm*, Tunus 1979), UNESCO tarafından hazırlanan *Târîḫü İfrîkiyâ el-ʿâm*'in bazı bölümlerini Arapça'ya çevirmiş (I-II-IV, Paris 1980-1990), *Encyclopaedia of Islam*'ın ikinci neşrinde ve *Türkiye Diyanet Vakfı*

İslâm Ansiklopedisi'nde çeşitli maddeler yazmıştır.

Makale: “Âlimün riyâziyyün Endelüsiyyün Tûnisi: el-Ḳalesâdî” (*Ḥavliyyâtü'l-Câmiʿati't-Tûnisiyye*, sy. 9 [Tunus 1972], s. 33-49; Fransızca metni: “Un mathématicien tuniso-andalou al-Qalasâdî”, *Actas del II Colloquio Hispano-Tunecino de Estudios Historicos* [Madrid 1973], s. 147-169); “En parcourant les préfaces des ouvrages scientifiques en langue arabe” (*Cahiers de Tunisie*, XXII/85-86 [Tunus 1974], s. 147-162); “Le calendrier hégrorien, ses origines, ses modifications, ses modeles proposés ou pratiqués” (*Cahiers de Tunisie*, XXII/87-88 [1974], s. 7-34); “ed-Dîn ve'l-ʿilm ve't-teknûlûciyâ fî fecri'l-İslâm ve fi'l-ʿaşri'l-ḥâzır” (*el-Hidâye*, II/4 [Tunus 1975], s. 68-75); “Ḥisâbü'l-vefḳ” (*Ḥavliyyâtü'l-Câmiʿati't-Tûnisiyye*, sy. 16, Tunus 1978, s. 27-43); “Risâletü Zevâtî'l-esmâ li-Ebi'l-Ḥasan el-Ḳalesâdî” (*Devrû'l-ʿulûmi-ş-şahiḫa fî tenmiyeti'l-büldâni'n-nâmiyye, Dirâsâtü mülteḳâ ʿAlî el-Ḳalesâdî, Becâ [Tunus], 28-30 Mây 1976, Tunus 1978, s. 161-190*); “Présentation et analyse du traité *Somme des principes et des conclusions* par le savant astronome Marocain al-Hasan al-Marrâkushî” (*Cahiers de Tunisie*, XXX [1982], s. 273-286), Arapça metni: “Takdîm ve taḥlîl li-kitâbi Câmîi'l-mebâdî ve'l-ḡyâḫ li-Ebi ʿAlî el-Ḥasan b. ʿAlî el-Merrâküşî” (*Mecelletü Maʿhedî'l-maḥtûḫâtü'l-ʿArabiyye, XXVI/1 [Küveyt 1982], s. 63-71*); “Elfiyyetü İbni'l-Cezzâr” (*Ḥavliyyâtü'l-Câmiʿati't-Tûnisiyye*, sy. 22 [Tunus 1983], s. 17-33); “Mebâdî'l-Ḥasan b. ʿAlî el-Merrâküşî el-ʿilmiyye ve'l-muḳârane beyne netâʿicîhi ve netâʿici'l-Bettâni” (*Ebhâşü'l-muʿtemeri's-seneviyyi't-tâsiʿ li-târîḫi'l-ʿulûm ʿinde'l-ʿArab*, nşr. Muhammed İzzet Ömer – Hâlid Mâğût, Halep 1985, s. 49-72); “Ârâʿü baʿzî'l-müsteşriḳin ḥavle't-türâşi'l-ʿilmiyyi'l-ʿArabî ve'r-red ʿaleyhâ” (*Menâhicü'l-müsteşriḳin fi'd-dirâsâti'l-İslâmiyye ve'r-red ʿaleyhim*, Tunus 1985, I, 19-68); “el-ʿUlûmü'l-ʿArabiyye bi'l-Endelüs ve naḳlühâ ilâ Ūrubbâ ve devruhâ fi tetavvürü'l-ʿulûm” (*eş-Şekâfetü'l-ʿArabiyye-el-Esbâniyye ʿabre't-târîḫ: Dirâsât ve ebḫâş, Dımaşk 1991, s. 512-533*); “The Mathematical Works of the Maghrebian School and its Influence on the Occident” (*Studies in History of Medicine and Sciences*, New Delhi 1994, XIII, 57-68); “Le commentaire des Aşḳâl at-Taʿsîs de Samarḳandî par Qâdî zâde et la preuve du V postulat d'Euclide” (*I. Uluslararası Türk-İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi / 14-18 Eylül 1981, Bildiriler, İ-*

tanbul 1981, I, 1-8); "Impact de Hawârizmî sur l'école mathématique maghrébine et progreés réalisés par cette dernière" (*Acts of the International Symposium on Ibn Turk, Khwârezmî, Fârâbî, Beyrûnî and Ibn Sînâ, Ankara, 9-12 September 1985*, Ankara 1990, s. 281-295, [T trc. Mübahat Türker-Küyel, "Hârezmî'nin Magribî Matematik Okulu'na Etkisi ve Bu Okulun Gerçekleştirmiş Olduğu İlerleme", *Uluslararası İbn Türk, Hârezmî, Fârâbî, Beyrûnî ve İbn Sînâ Sempozyumu Bildirileri*, Ankara, 9-12 Eylül 1985, Ankara 1990, s. 317-327]); "Tedrîsü'l-ʿulûmî'r-riyâziyye ve't-ṭabʿiyye bi'z-Zeytûne ve'l-Ḥaldûniyye" (*Mecelletü'l-Mecma'î'l-luġati'l-ʿArabiyye*, LXXV/1 [Dimaşq 1420/2000], s. 25-40).

BİBLİYOGRAFYA :

- Sâmî Halef Hamârneh, *Delilü'l-bâhişin fi târihi'l-ʿulûm ʿinde'l-ʿArab ve'l-müslimîn*, Haleb 1400/1980, s. 210; Ali Abdullah ed-Deffâ, *el-Medḥal ilâ târihi'r-riyâziyyât ʿinde'l-ʿArab ve'l-müslimîn*, Beyrut 1401/1981, s. 175, 179, 181, 201, 202; Bâkir Erîm el-Verd, *Muʿcemü'l-ʿulemâ'i'l-ʿArab* (nşr. K. Avvâd), Beyrut 1406/1986, II, 139; Abdüvehhâb ed-Dahlî, *el-İshâmü't-Tûnisî fi taḥkiqi't-türâsi'l-maḥtûṭ*, Kartâc 1990, s. 18, 19, 27, 31, 48, 61, 64, 87, 104; İbrâhim b. Murâd, *Buḥûs fi târihi't-ṭib ve's-şaydele ʿinde'l-ʿArab*, Beyrut 1411/1991, s. 31, 169, 188, 195; S. Brentjes, "Arab Countries, Turkey and Iran", *Writing the History of Mathematics: Its Historical Development* (ed. J. W. Dauben – C. J. Scriba), Basel 2002, s. 324; Ahmed Djebbar, "A Panorama of Research on the History of Mathematics in al-Andalus and the Maghrib between the Ninth and Sixteenth Centuries", *The Enterprise of Science in Islam: New Perspectives* (ed. J. P. Hogendijk – Abdelhamid I. Sabra), Cambridge 2003, s. 319, 337, 343, 344, 345; a.mlf. – P. Gerdes, *Mathematics in African History an Cultures: An Annotated Bibliography*, Cape Town 2007, s. 269-270; P. Gerdes, *African Doctorates in Mathematics: A Catalogue*, Maputo 2007, s. 326; *Guide publications de Beit al-Hikma*, Tunis 2010, s. 11, 51, 56, 63, 76, 130, 134, 211, 217, 225; Şehhâte el-Hûrî, "et-Ta'rîf ve'n-naqd: el-ʿAllâme el-kebir ed-duktûr Muḥammed es-Süveysî", *MMLADm.*, LXXX/3 (1426/2005), s. 651-660; Mahdi Abdeljaouad, "Le Manuscrit mathématique de Jerba: Une pratique des symboles algébriques maghrébins en pleine maturité", *Actes du septieme colloque Maghrébin sur l'histoire des mathématiques arabes*, Marrakech 2005, s. 1, 3, 4, 5, 8, 10, 11, 21, 27, 31, 37, 61, 63 (<http://math.unipa.it/~grim/MahdiAbdjQuad11.pdf>; 22.09.2013); a.mlf., "Mathématiques et culture: l'exemple du Maghreb Ibn al-Yasamin (m. 1204)", s. 2, 3, 18, <http://www.albanna.ma/dossiers/documents/culture.pdf> (22.09.2013); "Mihricânü'l-anḳâ'i's-şeḳâfi yaḥtefi bi'l-bâhiş Muḥammed es-Süveysî", <http://www.middle-east-online.com/?id=152231> (22.09.2013); el-Arabî ez-Zevâbî, "et-Tefkîrü'l-ʿilmî li'd-duktûr Muḥammed es-Süveysî", <http://ftp.alarab.co.uk/pdf/2007/04/04-19/p08.pdf> (22.09.2013); Ebû Bekir Hâlid Sa'dullah, "Muḥammed es-Süveysî (1915-2007): Râ'idü te'lifi'l-kütübi'r-riyâziyye bi'l-luġati'l-ʿArabiyye", <https://sites.google.com/site/sadallahtribune/-3-3> (22.09.2013); Foued Allani, "Pr. Mohamed Souissi", <http://www.comlive.net/C-est-quoi-une-insulte-a-l-islam,101572,1580.htm> (22.09.2013); [Süveysî'nin otobiyografisi için bk. İSAM dokümantasyon dosyası].

AHMET ÖZEL